

Valtuustoaloite: Lapsiystävällinen Espoo Kansallinen lapsistrategia – tavoitteena lapsen oikeuksia kunnioittava Suomi

Suomeen saatiin helmikuussa 2021 historian ensimmäinen kansallinen lapsistrategia, jolla luodaan lapsen oikeuksia kunnioittava, lapsi- ja perhemyönteinen Suomi. Lapsistrategian tavoitteena on varmistaa, että YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa turvatut oikeudet toteutuvat Suomessa täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti yhteiskunnan kaikilla osa-alueilla.

Strategia perustuu kolmeen pääajatukseseen: 1) Strategialla luodaan lapsi- ja perhemyönteinen Suomi. 2) Lapsen oikeudet ja asema vakiinnutetaan niin, että lapset huomioidaan johdonmukaisesti kaikessa toiminnassa, ja että lapset saavat tietoa heille kuuluvista oikeuksista. 3) Haavoittuvassa asemassa olevien lasten asema turvataan ja heidän tarpeensa tunnustetaan paremmin.

Lapsistrategia koskee kaikkia hallinnon tasoja ja aloja. Kansallisessa lapsistrategiassa huomioidaan seuraavat kokonaisuudet: lasten ja lapsiperheiden eriarvoisuuden torjunta, haavoittuvassa asemassa olevien lasten oikeuksien turvaaminen, lasten suojelu kaikenlaiselta väkivallalta, lapsen ja perheiden tarpeita vastaavien sosiaali- ja terveystalveluiden toteuttaminen, lasten yksilöllisiin tarpeisiin vastaavan varhaiskasvatuksen ja koulutuksen järjestäminen, lapsiperheiden riittävän elintason ja sosiaaliturvan varmistaminen sekä työn ja perheen yhteensovittaminen, lasten läheis- ja vertaissuhteiden tukeminen, lasten harrastusten ja muun vapaa-ajan toiminnan toteuttaminen, lapsen edun ensisijaisuuden aktiivinen soveltaminen ja lapsivaikutusten arviointi, lasten kuuleminen, osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien edistäminen ja lapsiasioiden koordinaatio, lapsistrategia, tietojen kokoaminen, ja lapsen oikeuksia koskeva koulutus.¹

1

Lisätietoa löytyy lapsistrategian nettisivuilta www.lapsistrategia.fi 2 Lapsivaikutusten arviointi on nimensä mukaisesti päätösten ja toimenpiteiden yhteydessä tehtävää lapsiin kohdistuvien vaikutusten ennakoimista ja seuranta. Tavoitteena on selvittää, miten lapsen oikeudet toteutuvat ja millaisia hyötyjä tai haittoja päätöksillä tai toimenpiteillä on. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on antanut

Espoosta Suomen lapsiystävällisin kunta

Kuntien toiminnassa ja päätöksenteossa korostuu jatkossa entistä enemmän lasten ja nuorten asiat sote-palveluiden siirtyessä hyvinvointialueille. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaaminen onkin kunnan tärkeimpiä tehtäviä.

Espoossa on tehty hyvää työtä monilla lapsistrategiassakin esiin nostetuilla osa-alueilla. On tärkeää, että tätä hyvää työtä jatketaan. Espoossa tulee toimia määrätietoisesti ja kunnianhimoisesti lapsen oikeuksien ja lapsiystävällisten toimintatapojen edistämiseksi.

Lapsistrategian toteuttaminen kunnissa tarkoittaa lapsen edun ensisijaisuuden aktiivista soveltamista ja lapsivaikutusten arviointia päätöksenteossa, lasten kuulemista, osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksien edistämistä. Lapsen oikeuksien täysimääräinen toteutuminen edellyttää tekoja ja sitoutumista.

Lapsen etu on huomioitava päätöksenteossa

Päätöksenteossa on huomioitava päätösten vaikutus lapsiin. Tässä tärkeänä työkaluna on lapsivaikutusten arviointi 2, joka Espoossa on päätetty ottaa käyttöön loppuvuodesta 2020. Tämä oli tärkeä päätös lapsiystävällisemmän Espoon puolesta. Nyt on tärkeää huolehtia siitä, että tehty päätös toteutuu myös käytännössä eli että Espoossa arvioidaan lapsivaikutukset ja arvioinnin tulokset huomioidaan päätöksenteossa. On tärkeää huolehtia siitä, että myös lapsille kerrotaan tehdyistä päätöksistä ja siitä, miksi johonkin ratkaisuun on päädytty.

Espoossa pitää huolehtia myös siitä, että lapsen oikeudet tunnetaan ja niitä edistetään mahdollisimman täysimääräisesti. Tämä edellyttää virkamiesten ja luottamushenkilöiden kouluttamista.

2

Lapsivaikutusten arviointi on nimensä mukaisesti päätösten ja toimenpiteiden yhteydessä tehtävää lapsiin kohdistuvien vaikutusten ennakkointia ja seuranta. Tavoitteena on selvittää, miten lapsen oikeudet toteutuvat ja millaisia hyötyjä tai haittoja päätöksillä tai toimenpiteillä on. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on antanut ohjeistuksen lapsivaikutusten arvioinnista. Ohjeistuksen ja lisätietoa lapsivaikutusten arvioinnista löydät esimerkiksi THL:n nettisivuilta.

Lapsella ja nuorella on oikeus tulla kuulluksi ja osallistua

Lasten oikeus osallistua ja saada tietoa on tärkeä perus- ja ihmisoikeus. Lasten osallisuus sekä demokratia- ja ihmisoikeuskasvatus ovat tärkeitä lapsen kehityksen ja aktiiviseksi kansalaiseksi kasvamisen näkökulmasta. Lasten mahdollisuus osallistua, tulla kuulluksi, saada tietoa sekä toimia yhteiskunnan jäsenenä tulee varmistaa kattavasti ja ikätason mukaisesti.

Espooseen vuosi sitten laadittu osallisuusmalli osoittaa kuitenkin, että lapsia ei ehkä vielä osata nähdä aktiivisina ja osaavina yhteiskunnan jäseninä. Osallisuusmallissa ei nimittäin mainita sanallakaan lapsia.

Varhaiskasvatuslaissa (3 §), perusopetuslaissa (47a §), lukiolaissa (33 §) ja laissa ammatillisesta oppilaitoksesta (106 §) turvataan lasten ja nuorten mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Espoossa onkin huolehdittava siitä, että lasten ja nuorten kuuleminen ja osallisuus varhaiskasvatuksessa, koulussa ja oppilaitoksissa toteutuvat yhtenäisesti ja kattavasti.

Espoossa nuorisovaltuustolla on jo pitkät perinteet. On hienoa, että Espoon nuorisovaltuusto on vakiinnuttanut roolinsa ja sillä on edustajat kaupungin lautakunnissa, kaupunginvaltuustossa ja kaupunginhallituksessa.

Espoo mukaan toteuttamaan UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -mallia

Lapsen oikeudet kuuluvat kaikille lapsille ja nuorille. Kunnassa tehdään paljon päätöksiä, jotka vaikuttavat lasten ja nuorten arkeen ja hyvinvointiin. Päättäjät, virkamiehet ja muut kaupungin työntekijät ovat tärkeässä asemassa toteutuvatko lapsen oikeudet Espoossa.

UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -malli on työväline, jonka avulla kunta voi huolehtia, että lapsen oikeudet toteutuvat mahdollisimman hyvin. Mukana UNICEFin sivujen mukaan on jo 44 kuntaa. Myös Espoon tulisi hakea mukaan.

Edellä olevan perusteella me allekirjoittaneet esitämme, että

1. Espooseen laaditaan oma lapsistrategia ja toimenpideohjelma, jolla varmistetaan mahdollisimman täysimääräinen lapsen oikeuksien toteutuminen. Ohjeistuksen lapsivaikutusten arvioinnista. Ohjeistuksen ja lisätietoa lapsivaikutusten arvioinnista löydät esimerkiksi THL:n nettisivuilta.
2. Espoossa laaditaan pikaisesti tilannekuva lapsenoikeuksien toteutumisesta Espoossa erityisesti lapsivaikutusten arvioinnin, lapsibudjetoinnin ja lasten osallisuuden osalta.
3. Espoo järjestää koulutusta lapsen oikeuksista virkamiehille ja luottamushenkilöille.
4. Espoon kaupunki hakee mukaan Unicefin lapsiystävällinen kunta -ohjelmaan. Espoossa 13.9.2021 Ira Hietanen-Tanskanen (kok.)

Espoossa 13.9.2021 Ira Hietanen-Tanskanen (kok.)

Särkijärvi Jouni J.
Ruoho Veera
Laakso Ville
Kauma Pia
Niemi Marika
Cederlöf Karin
Värmälä Johanna
Markkula Markku
Kivekäs Liisa
Guzenina Maria
Pakarinen Riikka
Kilpijoki Kerttu-Liisa
Vanhanen Joel
Marttila Helena
Järvinen Hannu
Katainen Mervi
Ahlfors Tiina
Vehmanen Emma-Stina
Hopsu Inka
Karimäki Johanna
Laiho Mia
Havu Isto
Koponen Noora
Lindholm Julia
Aro Olli
Sistonen Markku Antero
Nores Mia
Kempfi-Virtanen Pirjo
Elo Simon
Kurri Vanessa
Laukkanen Antero
Löyttyniemi Meri
Elo Tiina
Hyrkkö Saara
Keisteri-Sipilä Elli
Arstila Leila
Nevanlinna Risto
Nieminen Pinja
Elolahti Auli
Saramäki Sara
Aaltonen Juri
Linnéll Jarno